TITLUL V
Organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale

Capitolul I
Locul şi rolul Curţii Constituţionale în arhitectura statului român

Secțiunea 1. Opțiunea pentru modelul european de jurisdicție constituțională

Adunarea Constituantă aleasă în mai 1990 a trebuit să opteze între controlul jurisdicţional al constituţionalităţii legilor exercitat de instanțe judecătorești şi controlul politico-jurisdicțional exercitat de o Curte sau Tribunal Constituțional, fiecare din cele două modele de jurisdicție constituțională având avantajele şi dezavantajele sale. În final, Legiuitorul constituant a optat pentru un tip de control al constituţionalităţii legilor exercitat de o autoritate publică politico-jurisdicţională, special instituită pentru acest scop. Această autoritate publică este Curtea Constituţională, care, ca şi alte autorităţi, cum ar fi Curtea de Conturi, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Avocatul Poporului, Consiliul Superior al Magistraturii sau Consiliul Suprem de Apărare a Țării ş.a., are un statut constituţional, întrucât principiile sale de organizare şi funcţionare sunt stabilite de Constituție[1)]. Însăşi ideea de control al constituţionalităţii legilor presupune de la sine ca instituţionalizarea formelor concrete de control să fie prevăzută chiar în textul Legii fundamentale.

Pentru exercitarea controlului de constituţionalitate a legilor este necesar să se exprime formal şi neechivoc acordul naţiunii – chiar şi prin reprezentanţii săi legitimi – întrucât legea reprezintă voinţa suverană a naţiunii. Raportul între naţiune şi curţile constituţionale sau, după caz, instanţele judecătoreşti, este o temă de reflecţie doctrinară, nu numai pentru ştiinţa dreptului constituţional, ci şi pentru filozofia dreptului.

Ştiinţa dreptului constituţional trebuie să ofere răspunsuri pertinente privind stabilirea criteriilor de cenzurare a voinţei exprimate de parlamentari sub forma legilor şi legitimitatea acestora. În afara enunţării criteriilor respective şi a legitimităţii lor,

---

[1)] Curtea Constituțională este o instituție fundamental a statului, cu rol de garant al supremației Constituției și echilibrului puterilor [a se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 738 din 19 septembrie 2012 (M.Of. nr. 690 din 8 octombrie 2012)].

controlul constituţionalităţii legilor exercitat de instanţe judecătoreşti sau de curţile constituţionale apare ca o suprapunere a acestora voinţei suverane a Parlamentului. Acesta este motivul pentru care controlul constituţionalităţii legilor este instituţionalizat chiar în constituţie. Numai astfel reglementat prin norma constituţională, controlul exercitat de instanţele judecătoreşti sau de curţi specializate asupra conformităţii legilor cu dispoziţiile constituţionale, apare ca expresie a voinţei suverane a naţiunii, şi nu ca o acţiune discreţionară a puterii judecătoreşti sau a unui organism, din orgoliu instituţional.

Acordul cetăţenilor de a li se controla forma legislativă a voinţei lor suverane – Legea – este o condiţie a legitimităţii controlului de constituţionalitate. În absenţa acestui acord formal, sau exprimat direct prin referendum, ori prin mijlocirea parlamentarilor, instanţele judecătoreşti ori după caz, curţile constituţionale, nu ar fi îndreptăţite să cenzureze legile votate de Parlament – calitate care le-ar situa discreţionar deasupra voinţei suverane a Adunărilor Legislative. Legitimitatea curţilor constituţionale şi a instanţelor de control jurisdicţional al constituţionalităţii legilor rezidă, aşadar, în voinţa suverană a naţiunii exprimată prin textele constituţionale. Cu alte cuvinte, naţiunea decide că legile adoptate de reprezentanţii săi în Parlament pot fi controlate în beneficiul ei de către o autoritate publică, a cărei organizare şi competenţă sunt convenite de ea prin Constituţie şi prin legi speciale. Atribuţiile curţilor constituţionale trebuie stabilite exclusiv prin Constituţie. Prin legi speciale se pot reglementa doar aspecte organizatorice şi funcţionale ale curţilor constituţionale de mai mică importanţă decât cele reglementate prin Constituţie.

Deciziile curţilor constituţionale sunt obligatorii şi nu pot fi contestate de nici o autoritate publică. O lege sau un act normativ emis de Guvern poate fi contestată în faţa instanţelor judecătoreşti, dar o decizie a curţilor constituţionale are caracter executoriu și general obligatoriu.

Acesta este şi motivul pentru care Curtea Constituţională a României este o autoritate publică care se supune numai Constituţiei şi legii organice privind organizarea şi funcţionarea sa. Este o condiţie de fond, însă, de principiu, ca prevederile legale privind jurisdicţia constituţională, adică competenţa Curţii, să fie incluse exclusiv în Constituţie. Nici măcar prin legea organică a Curţii Constituţionale nu pot fi instituite – ca reglementare primară – dispoziţii referitoare la domeniul său de competenţă constituţională materială[1)].

[1)] Cu toate acestea, prin Legea nr. 590/2003 privind tratatele s-a instituit o nouă atribuţie a Curţii Constituţionale, constând în emiterea unui aviz la cererea unuia dintre preşedinţii Camerelor legislative, sau a unui număr de 50 de deputaţi, ori 25 de senatori, privind compatibilitatea prevederilor cuprinse într-un tratat, în orice etapă a încheierii acestuia, cu dispoziţiile Constituţiei. Evident, dispoziţia legală în cauză nu are temei constituţional. A se vedea și Legea nr. 177 din 28 septembrie 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Codului de procedură civilă și a Codului de procedură penală al României (M.Of. nr. 672 din 4 octombrie 2010), prin care s-a prevăzut competența Curții Constituționale de a exercita un control de constituționalitate posterior al hotărârilor parlamentare.

Este adevărat că prin art. 146 lit. l) din textul revizuit al Constituţiei se deleagă Parlamentului dreptul de a stabili prin legea organică a Curţii şi alte atribuţii, pe lângă cele prevăzute în lit. a)-k) ale aceluiaşi articol. În opinia noastră, ipoteticele atribuţii la care se referă art. 146 lit. l) din Constituţie nu ar trebui, însă, să privească competenţa Curţii în materie de asigurare a supremaţiei Constituţiei, ci eventual, reglementarea unor probleme de procedură jurisdicţională sau privind organizarea şi funcţionarea ei internă.

Caracterul politic al controlului constituţionalităţii legilor constă, în primul rând, în procedura de desemnare a candidaţilor la funcţia de judecător constituţional şi de alegere a şase dintre aceştia de către cele două Camere ale Parlamentului. Chiar şi în privinţa celorlalţi trei judecători desemnaţi (numiţi) de Preşedintele României este evidentă manifestarea unei voinţe politice, cu toate că şeful statului nu exprimă – prin actul de numire – voinţa unei formaţiuni politice legitimată electoral. Se poate considera că atât reprezentanţii naţiunii întruniţi în cele două Camere legislative, cât şi Preşedintele României, numind pe cei nouă judecători constituţionali, exprimă prin reprezentare, voinţa politică a cetăţenilor privind numirea acestora.

Caracterul politic al jurisdicţiei constituţionale rezultă, de asemenea, din conţinutul politic al normelor fundamentale a căror garantare este asigurată prin efectuarea controlului. În fine, unele atribuţii conferite acestei autorităţi, cum sunt, de pildă, examinarea constituţionalităţii unui partid politic, avizul pentru propunerea de suspendare din funcţie a Preşedintelui României întăresc caracterul politic al autorităţii publice învestită cu soluţionarea contenciosului constituţional. Cum procedura jurisdicțională prevăzută în Legea nr. 47/1992, republicată, se completează cu norme ale procedurii civile, compatibile cu natura procedurii în fața Curții Constituționale, este firesc ca unele principii fundamentale care stau la baza organizării și funcționării puterii judecătorești să se aplice în activitatea instanței de contencios constituțional. Ne referim, în special, la principiul legalității, egalitatea părților implicate, contradictorialitatea, autoritatea de lucru judecat etc.

Caracterul jurisdicţional rezultă, înainte de toate, din procedura de verificare a constituţionalităţii unei dispoziţii legale, din statutul judecătorilor, din modul de organizare şi funcţionare a autorităţii publice respective.

Procedura jurisdicţională de soluţionare a sesizărilor privind neconstituţionalitatea unor prevederi legale [art. 146 lit. a) şi d)] sau regulamentare [art. 146 lit. c)] are un caracter contencios. Acesta rezultă din adversitatea sau, altfel spus, din caracterul contradictoriu al poziţiei autorităţii publice ale cărei acte sau prevederi legale adoptate de acestea sunt considerate de iniţiatorii sesizării Curţii ca fiind neconstituţionale, pe de-o parte, şi susţinerile acestora, pe de altă parte.

După cum se poate observa din economia dispoziţiilor cuprinse în art. 146 din Constituţie, Curtea Constituţională are, pe lângă prerogative de control constituţional al legilor şi a unor categorii de acte normative adoptate de Parlament şi Guvern, şi alte atribuţii care vizează, fără îndoială, asigurarea supremaţiei normelor constituţionale în domenii de activitate de interes social şi politic deosebit, cum ar fi procedura de alegere a Preşedintelui României, procedura de suspendare din funcţie a acestuia, exercitarea de către cetăţeni a dreptului de iniţiativă legislativă, revizuirea Constituţiei, contestarea constituţionalităţii unui partid politic etc.

Atribuirea acestor prerogative Curţii Constituţionale se explică în primul rând prin caracterul ei independent faţă de toate celelalte autorităţi publice şi prin poziţia Curţii de garant al supremaţiei Constituţiei, consfinţită de art. 1 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, dar şi în art. 142 alin. (1) din Legea fundamentală.

Curtea Constituţională nu face parte din sistemul celor trei puteri în stat, fiind independentă faţă de acestea[1)]. Faptul că judecătorii Curţii sunt numiţi de puterea legislativă şi de puterea executivă (Preşedintele României) nu creează un raport de subordonare al Curţii faţă de acestea[2)].

În prezent, modelul de jurisdicţie constituţională – creat în liniile sale iniţiale de juristul austriac Hans Kelsen – este foarte răspândit în Europa. Denumirea autorităţii publice învestită cu un astfel de control diferă de la un stat la altul, dar principiile de organizare şi funcţionare sunt asemănătoare.

În doctrină, acest tip de control este denumit „model european" de jurisdicţie constituţională. Modelul a fost instituţionalizat mai întâi în Constituţiile Cehoslovaciei şi Austriei din 1920[3)]. Ulterior, a fost receptat de un mare număr de state din Europa şi chiar din America Latină.

Locul Curţii Constituţionale în ansamblul organizării puterilor în stat este stabilit de art. 1 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, republicată, potrivit căruia Curtea Constituţională este independentă faţă de orice altă autoritate publică şi se supune numai Constituţiei şi legii sale organice. Ca autoritate publică, deşi Curtea se situează în afara celor trei puteri, nu se poate constitui, desigur, într-o putere aparte, supraordonată. Configurând locul şi rolul Curţii Constituţionale, Legea fundamentală a ţării i-a stabilit în mod expres domeniul sau sfera de activitate şi i-a conferit atribuţii precise. În felul acesta, Constituţia a delimitat sfera de acţiune (jurisdicţia) a Curţii de domeniul de activitate conferit celorlalte autorităţi publice.

Legea organică a Curţii Constituţionale a întărit această delimitare precizând în art. 1 alin. (1) că scopul Curţii este garantarea supremaţiei Constituţiei. Acest scop, pe care Curtea îl înfăptuieşte în condiţii de exclusivitate nu se intersectează cu atribuţia Preşedintelui României prevăzută în art. 80 alin. (2) din Constituţie, potrivit căreia şeful statului veghează la respectarea Legii fundamentale. Comparând cele două texte legale vom observa diferenţa între ele. În timp ce Constituţia şi Legea nr. 47/1992, republicată, se referă la „garantarea supremaţiei Constituţiei", art. 80 alin. (2) din Constituţie se referă doar la acţiunea de a veghea la respectarea acesteia.

[1)] Curtea Constituţională este independentă faţă de autoritatea judecătorească, nefiind inclusă în sistemul instanţelor judecătoreşti de drept comun [a se vedea Decizia Curţii Constituţionale nr. 67 din 24 februarie 2004 (M.Of. nr. 205 din 9 martie 2004)].

[2)] Departajarea atribuțiilor de numire a judecătorilor constituționali între Camerele Parlamentului și Președintele republicii poate fi interpretată ca o modalitate tehnică de echilibrare a celor două puteri

[3)] A se vedea Council of Europe, The Role of the Constitutional Court in the consolidation of the Rule of Law, Strasbourg, 20 mai 1994, p. 2; A se vedea și *S. Lagi*, Hans Kelsen and the Austrian Constitutional Court (1918-1929), Co-herencia, vol. 9, nr. 16/2012, p. 273-295.

Tot astfel, nu există nicio suprapunere între art. 1 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, republicată, şi art. 154 alin. (2) din Constituţie, potrivit căruia Consiliul Legislativ este competent, pentru o anumită perioadă stabilită de Legea fundamentală, să examineze conformitatea legislaţiei în vigoare cu textele Legii fundamentale, cu alte cuvinte să aprecieze caracterul lor constituţional.

Rolul Curţii Constituţionale a fost sporit considerabil prin Legea nr. 429/2003 de revizuire a Constituţiei, această autoritate publică devenind competentă să se pronunţe asupra constituţionalităţii tratatelor sau a altor acorduri internaţionale cu care este sesizată, precum şi asupra conflictelor juridice de natură constituţională între autorităţile publice. Aceste noi atribuţii constituţionale fac din Curtea Constituţională un organism extrem de „influent" în arhitectura și funcţionarea statului de drept, precum și în reechilibrarea puterilor, caracteristică care depinde, însă, de independenţa celor nouă judecători ai acesteia.

În ceea ce ne privește, privim cu multă rezervă orice idee care ar susține rolul Curții Constituționale ca arbitru între diferite autorități publice prevăzute în Titlul III al Constituției. Principiul separației și echilibrului între cele trei puteri ale statului trebuie să ofere el însuși pârghii de control reciproc și contraputeri care să reechilibreze raporturile dintre Legislativ și Executiv sau dintre puterea judecătorească și Executiv ori Legislativ. Considerăm că se recurge mult prea ușor la sesizarea Curții Constituționale pentru a constata și soluționa conflicte juridice de natură constituțională între diferite autorități publice.

Jurisdicţia constituţională nu poate fi redusă la soluţionarea unui conflict între norma de drept ordinară şi cea constituţională. Dacă ţinem seama că aceasta din urmă reglementează cadrul de desfăşurare a jocului politic şi al intereselor politice divergente, litigiile care rezultă din nerespectarea Constituţiei privesc, în primul rând, mecanismul elaborării şi exercitării actului politic. De aceea, dreptul constituţional are o componentă politică remarcabilă. Desigur, o asemenea realitate, analizată din perspectiva rolului şi a atribuţiilor Curţii Constituţionale pune problema limitelor justiţiei constituţionale, într-un stat de drept.

Limitarea jurisdicției constituționale este în primul rând o problemă de filozofie politică, din perspectiva căreia este analizat procesul de guvernare într-un stat în care produsul legislativ al Parlamentului este supus – nu ne interesează aici modalitatea de înfăptuire a jurisdicției constituționale – unui control de constituționalitate. Dacă textul constituțional permite un control fără a-i preciza criteriile și nici forța juridică a deciziei ce urmează să fie pronunțată de către instanța de control (instanța judecătorească sau tribunalul constituțional), mai devreme sau mai târziu, suveranitatea legislativă a Parlamentului va fi diminuată discreționar chiar de către instanța de control.

Dacă Adunarea Constituantă stabilește limite sau restricții ale controlului constituționalității legilor, puterea legislativă a Parlamentului va fi tentată la un moment dat să-și subordoneze prin voința sa normativă celelalte puteri ale statului. De aceea, Adunarea Constituantă trebuie să găsească un echilibru între tendințele excesului de putere legislativă și cele de control ale instanței constituționale.

Într-un stat de drept capătă o importanţă esenţială legitimitatea legii, înţelegând prin aceasta cerinţa fundamentală ca legea să exprime interesele şi voinţa suverană ale naţiunii, să reflecte aşteptările acesteia şi să fie adoptată de autorităţi competente potrivit procedurilor constituţionale şi legale prestabilite.

Legea fiind un act de decizie politică adoptat de Guvernant, are rolul oricărui act de guvernare. Tocmai de aceea se poate vorbi de noţiunea de legitimitate a legii, ca o componentă de bază a legitimităţii guvernării. Aici se impune, însă, o precizare: legea exprimă voinţa majorităţii parlamentare care dă un anumit înţeles aşteptărilor şi cerinţelor sociale. Ca atare, legitimitatea legii depinde şi de voinţa grupurilor politice majoritare. Indiferent de gradul de legitimitate, orice lege trebuie să fie, însă, conformă cu prevederile Constituţiei, verificarea unei asemenea concordanţe formale revenind competenţei Curţii Constituţionale.

Secţiunea a 2-a. Natura juridică a Curţii Constituţionale

Orice comentariu privind natura juridică a Curţii Constituţionale trebuie să pornească de la locul şi rolul acestei autorităţi publice în ansamblul instituţiilor statului, astfel cum acestea sunt configurate prin dispoziţii constituţionale şi legale referitoare la compunerea, organizarea, atribuţiile şi funcţionarea Curţii, la statutul judecătorilor constituţionali, precum şi la raporturile instituţionale pe care Curtea Constituţională le are cu celelalte organisme ale statului cu funcţii de guvernare. Opiniile exprimate în Adunarea Constituantă cu privire la caracteristicile modelului european de jurisdicţie constituţională, la avantajele şi dezavantajele acestuia, pot aduce culoare argumentelor susţinute pentru evaluarea naturii juridice a Curţii sau pot avea valoare explicativă pentru aceasta, dar nu au, ele însele, o relevanţă directă şi deplină asupra stabilirii naturii juridice ca atare, întrucât ele nu reprezintă voinţa Adunării Constituante sau a Parlamentului. Nu putem lua ca reper pentru conturarea naturii juridice a Curţii Constituţionale, nici opiniile formulate în doctrina străină despre natura juridică a Consiliului Constituţional din Franţa, ori a altor instituţii similare din alte ţări.

Sursele din care se poate extrage corect natura juridică a Curţii Constituţionale sunt tezele proiectului de Constituţie pentru Titlul IV (despre Consiliul Constituţional)[1)],

[1)] Tezele elaborate de comisia de redactare a proiectului de Constituţie aveau următorul conţinut: „1. Consiliul Constituţional se compune din nouă membri, desemnaţi pentru un mandat de nouă ani, cere nu poate fi reînnoit. Trei membri sunt numiţi de Adunarea Deputaţilor, trei de Senat şi trei de Preşedintele României.

Membrii Consiliului Constituţional îşi aleg un preşedinte pe o perioadă de trei ani, care decide în caz de paritate a voturilor.

2. Persoanele numite în Consiliul Constituţional trebuie să aibă pregătire juridică superioară, înaltă competenţă profesională şi o vechime de cel puţin 15 ani în activitatea juridică sau în învăţământul superior de specialitate.

3. Consiliul Constituţional se reînnoieşte cu o treime la fiecare trei ani, potrivit legii.

4. Funcţia de membru în Consiliul Constituţional este incompatibilă cu aceea de membru al parlamentului, ministru, magistrat, funcţionar public, membru al unui partid politic sau al conducerii unei organizaţii sindicale. Alte incompatibilităţi sunt stabilite în legea organică cu privire la organizarea şi la funcţionarea Consiliului Constituţional.

5. Membrii Consiliului Constituţional sunt independenţi şi inamovibili pe durata mandatului lor.

care sunt un indiciu preţios pentru aflarea voinţei legislative a Adunării Constituante, dispoziţiile cuprinse în art. 142-147 din Constituţie, precum şi prevederile Legii nr. 47/1992 cu modificările ulterioare, referitoare la cadrul juridic de organizare şi funcţionare a Curţii Constituţionale şi la statutul celor 9 judecători constituţionali. Între aceste surse legale care configurează natura juridică a Curţii, cele mai importante sunt dispoziţiile constituţionale care au fixat locul Curţii în ansamblul organelor statului, rolul constituţional al acesteia în asigurarea şi garantarea supremaţiei literei şi spiritului Constituţiei, şi forţa obligatorie a deciziilor sale.

Conţinutul acestor surse relevante pentru natura juridică a Curţii este confirmat în jurisprudenţa acesteia. Însăşi jurisprudenţa Curţii este relevantă pentru conturarea naturii sale juridice.

Tezele proiectului de Constituţie aprobate de Adunarea Constituantă în 1991 au configurat o autoritate de jurisdicţie constituţională unică, constituită din judecători numiţi de cele două Camere legislative şi de Preşedintele României, care în exercitarea mandatului lor se bucură de independenţă şi inamovibilitate, la fel ca membrii puterii judecătoreşti. Potrivit tezelor, deciziile acestei autorităţi publice erau obligatorii şi definitive pentru Parlament şi Guvern, ca autorităţi care adoptaseră actele normative declarate neconstituţionale.

Aceleaşi teze prevedeau că în afara activităţi sale jurisdicţionale de control al constituţionalităţii legilor, ordonanţelor Guvernului şi a regulamentelor parlamentare, Consiliul Constituţional avea şi atribuţii de natură politică.

---

6. Consiliul Constituţional are următoarele atribuţii principale:

a) din oficiu sau la sesizare se pronunţă asupra constituţionalităţii legilor şi a ordonanţelor guvernului emise în baza delegării legislative.

Sesizarea Consiliului Constituţional aparţine Preşedintelui României, preşedintelui fiecăreia dintre camerele parlamentului, guvernului, Curţii Supreme de Justiţie, unuia sau mai multor grupuri parlamentare, unui număr de cel puţin 50 de deputaţi sau de cel puţin 25 de senatori.

Decizia Consiliului Constituţional se comunică organului care a emis actul. Ea este obligatorie şi definitivă;

b) din oficiu şi obligatoriu se pronunţă asupra constituţionalităţii legilor organice, înainte de promulgarea lor. Decizia Consiliului Constituţional este obligatorie şi definitivă;

c) din oficiu şi obligatoriu se pronunţă asupra constituţionalităţii regulamentelor camerelor parlamentului. Decizia Consiliului Constituţional este obligatorie şi definitivă;

d) veghează la respectarea procedurii pentru alegerea Preşedintelui României şi confirmă definitiv rezultatele sufragiului;

e) confirmă existenţa împrejurărilor care justifică interimatul exercitării funcţiei de Preşedinte al României de către preşedintele Senatului;

f) veghează la respectarea procedurii pentru organizarea şi desfăşurarea referendumului şi confirmă definitiv rezultatele acestuia;

g) hotărăşte, în caz de contestaţie, asupra alegerii deputaţilor şi a senatorilor;

h) hotărăşte asupra contestaţiilor având ca obiect neconstituţionalitatea unui partid politic;

i) decide în cazul conflictului de competenţă între autorităţile centrale sau între acestea şi cele locale;

j) îndeplineşte orice alte atribuţii prevăzute de Constituţie sau de legi organice". A se vedea Geneza Constituţiei României. 1991…, op. cit., p. 853.

Singura legătură a Consiliului Constituţional cu puterea legiuitoare se limita la numirea de către cele două Camere legislative a câte trei judecători, din trei în trei ani şi la obligaţia Parlamentului de a se conforma deciziilor obligatorii şi definitive ale acestuia. Legăturile Consiliului cu Preşedintele României erau şi ele limitate la numirea de către şeful statului a unor judecători ai Consiliului. Guvernul nu era implicat în compunerea Consiliului Constituţional. În schimb, deciziile acestuia erau obligatorii pentru Guvern. Tezele au atribuit puterii judecătoreşti, reprezentată, aici, de instanţa supremă, dreptul de a sesiza Consiliul în materie de control al constituţionalităţii legilor. Conţinutul tezelor a fost transpus fără modificări în proiectul de Constituţie.

Sunt mai multe norme constituţionale cu valoare explicativă pentru natura juridică a Curţii Constituţionale. Prima dintre acestea este art. 142 alin. (1) care a conferit Curţii rolul de garant al supremaţiei Constituţiei. Aceasta calitate a autorităţii de contencios constituţional nu a fost prevăzută nici în Teze, nici în textul Constituţiei votat de Adunarea Constituantă în 1991. În schimb, a fost introdus din voinţă legislativă ordinară în Legea nr. 47/1992 privind organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale. Ne grăbim să menţionăm că această dispoziţie legală avea, în substanţa sa, rang de normă constituţională, deşi exprima doar o simplă voinţă legislativă cu valoare de lege organică.

Parlamentul ordinar a reparat o omisiune de neînţeles a Adunării Constituantei din 1991. În opinia noastră, principalele prevederi legale care pun în valoare natura juridică a Curţii Constituţionale sunt cele din art. 142 alin. (1) din Constituţie şi art. 1 din Legea nr. 47/1992, republicată, care stabilesc: rolul Curţii de garant al supremaţiei Constituţiei[1)], calitatea acesteia de a fi unica autoritate de jurisdicţie constituţională din România, independenţa Curţii faţă de orice altă autoritate publică şi supunerea Curţii numai Constituţiei şi voinţei legiuitorului ordinar exprimată în legea sa organică de organizare şi funcţionare.

Sunt mai multe idei în enunţul de mai sus, pe care dorim să le evidenţiem:

a) Curtea Constituţională este un organism statal central cu atribuţii speciale, învestit de Adunarea Constituantă cu prerogativa de a asigura respectarea strică a Legii fundamentale de către toţi destinatarii acesteia şi în toate domeniile de activitate. Fiind un garant al supremaţiei Constituţiei, Curtea Constituţională este factorul principal al apărării ordinii constituţionale, a regimului politic democratic, a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale cetăţenilor, a principiilor de politică externă ale statului român, deoarece toate aceste valori democratice, am putea spune, sunt consacrate în texte constituţionale, al căror gardian este Curtea. Termenul constituţional de „gardian" depăşeşte cu mult pe cel de apărător sau de paznic sau de „cel care veghează la respectarea Constituţiei", rol ce revine Preşedintelui României, potrivit art. 80 alin. (2) din Constituţie. Curtea nu se limitează la constatarea încălcării Constituţiei, ci sancţionează ea însăşi, cu forţa represivă a statului, orice încălcare a dispoziţiilor

[1)] Curtea Constituțională s-a autodefinit ca o instituție fundamentală a statului, cu rol de garant al supremației Constituției. A se vedea Decizia Curții Constituționale nr. 738 din 19 septembrie 2012 (M.Of. nr. 690 din 8 octombrie 2012).

constituţionale. Aceasta putere îi este conferită chiar de Legea fundamentală, motiv pentru care considerăm că dispoziţiile prezentei Constituţie referitoare la Curtea Constituţională nu ar putea forma obiectul revizuirii constituţionale.

b) Curtea Constituţională este unica autoritate de jurisdicţie constituţională în România. Aceasta înseamnă că numai Curtea Constituţională are prerogativa de a verifica, cu autoritate de decizie general obligatorie, conformitatea dispoziţiilor legale cuprinse în legi, ordonanţe, regulamente şi hotărâri parlamentare cu dispoziţiile cuprinse în Legea fundamentală şi, totodată, de a evalua conformitatea constituţională a unor proceduri prevăzute în art. 146 din Constituţie şi de a soluţiona conflictele juridice de natură constituţională între autorităţile publice la care se referă art. 146 lit. d) din Constituţie.

c) Curtea Constituţională este independentă faţă de orice autoritate publică. Textul constituţional care consacră independenţa Curţii este sec, rece şi limpede. Independenţa Curţii este absolută în mai mute sensuri: nu depinde de voinţa politică a unei alte puteri/autorităţi de suveranitate naţională, independenţa sa este generală şi include, în primul rând, independenţa financiară, funcţională şi jurisdicţională.

d) Curtea Constituţională se supune în activitatea sa numai Constituţiei şi legii sale organice, cu precizarea că şi această lege trebuie să fie conformă voinţei formale a Adunării Constituante. Nu este permis ca Legea nr. 47/1992 să conţină dispoziţii care încalcă Constituţia[1)].

Toate aceste patru idei pe care le-am expus succint au relevanţă teoretică în construirea naturii juridice a Curţii Constituţionale. La acestea pot fi adăugate încă câteva. Curtea Constituţională are statut constituţional întrucât este expresia voinţei suverane a Adunării Constituante; Curtea nu face parte din sistemul celor trei puteri în stat; Curtea, deşi nu este purtătoare sau deţinătoare de putere suverană, în sensul strict al cuvântului, aşa cum sunt Parlamentul, Guvernul, Preşedintele României şi instanţele judecătoreşti, exercită putere de stat tot prin voinţa Constituţiei. De acea se supune numai acesteia; în raporturile cu Parlamentul, Guvernul, Preşedintele republicii sau cu instanţele judecătoreşti, Curtea nu apare ca organism supraordonat acestora, nu are dreptul să le direcţioneze sau controleze activitatea în general, ci acţionează la sesizare, exclusiv, ca organism de control al constituţionalităţii legilor şi al unor proceduri prevăzute în Legea fundamentală; Curtea exercită o activitate specializată, de natură jurisdicţională, dar care are şi un caracter politic

Curtea îşi are sursa în voinţa Adunării Constituante şi de aceea are statut constituţional, deciziile sale fiind general obligatorii şi executorii pentru viitor. Din statutul constituţional al Curţii decurge concluzia că organizarea şi funcţionarea acesteia, precum şi atribuţiile sale trebuie stabilite exclusiv în Constituţie.

Cu toate acestea, Parlamentul a adoptat Legea nr. 47/1992 prin care a reglementat organizarea şi funcţionarea Curţii, deşi art. 73 din Constituţie, care stabileşte domeniile de reglementare ale celor mai importante legi organice, nu menţionează organizarea şi funcţionarea instanţei de jurisdicţie constituţională printre aceste domenii,

[1)] Art. 5 alin. (4) din Legea nr. 47/1992 încalcă totuşi dispoziţiile art. 76 alin. (2) din Constituţie.

aşa cum face în privinţa Autorităţii Electorale Permanente, Curţii de Conturi, Consiliului Suprem al Magistraturii şi Consiliului Suprem de Apărare a Ţării.

Referitor la Curte, Constituţia se limitează să precizeze în art. 142 alin. (5) că înnoirea Curţii se face din trei în trei ani în condiţiile legii organice a Curţii. Tot astfel, art. 146 lit. l) din Legea fundamentală[1)] prevede că această autoritate publică îndeplineşte şi alte atribuţii prevăzute în legea sa organică. Deci singurele texte constituţionale care fac trimitere la o lege organică în privinţa curţii Constituţionale sunt cele menţionate.

Trei concluzii pot fi trase de aici: Adunarea Constituantă a considerat că prevederile art. 142-147 sunt suficient de cuprinzătoare pentru stabilirea cadrului juridic de organizare şi funcţionare a Curţii, din care se poate deduce şi natura juridică a acesteia; Adunarea Constituantă a împuternicit tacit Parlamentul să reglementeze prin lege specială (organică) cadrul general de organizare şi funcţionare a Curţii; Parlamentul a decis din putere şi voinţă proprie să reglementeze un domeniu care era de competenţa Constituţiei.

Toate cele trei concluzii sunt discutabile. Menţionăm că în privinţa Avocatului Poporului, care este tot o autoritate publică cu statut constituţional, aflată şi ea în afara celor trei puteri ale statului, Constituţia a prevăzut în art. 58 alin. (3) că organizarea şi funcţionarea acestuia se stabilesc prin lege organică. Tot astfel, în art. 79 alin. (2) Constituţia abilitează Parlamentul să adopte o lege organică pentru înfiinţarea organizarea şi funcţionarea Consiliului Legislativ.

Lipsa unei prevederi similare în Constituţie referitoare la organizarea şi funcţionarea acesteia, a fost deliberată, Adunarea Constituantă voind să nu lase la latitudinea unor voinţe politice partizane interesate nici organizarea şi funcţionarea Curţii, nici atribuţiile acesteia. Dacă aceasta a fost voinţa şi dorinţa Adunării Constituante în 1991, cum se explică că Parlamentul a adoptat, totuşi Legea nr. 47/1992 pentru organizarea şi funcţionarea Curţii Constituţionale? Răspunsul la această întrebare dezvăluie o omisiune regretabilă a Adunării Constituante.

Referitor la natura juridică a Curţii Constituţionale se poate conclude că aceasta este o autoritate publică cu statut constituţional, independentă faţă de toate celelalte instituţii ale statului şi se situează în afara sistemului celor trei puteri în stat, având ca obiect de activitate controlul constituţionalităţii legislativ şi al unor proceduri prevăzute în Legea fundamentală.

Caracterul jurisdicţional al Curţii Constituţionale nu ne obligă să o asimilăm instanţelor judecătoreşti, întrucât competenţa sa jurisdicţională este limitată de Constituţie la aprecierea conformităţii unei norme legale de un anumit rang sau forţă juridică cu dispoziţiile constituţionale. Curtea exercită o formă de control asupra Parlamentului, Guvernului şi Preşedintelui României şi sancţionează conduita neconstituţională a acestora. Curtea nu are drept de interferenţă în activitatea instanţelor judecătoreşti. Instanţele nu aplică deciziile Curţii Constituţionale, ca atare, deşi acestea sunt general obligatorii, ci nu va aplica acele dispoziţii legale cuprinse în legi şi ordonanţe ale Guvernului a căror neconstituţionalitate a fost constatată de Curte.

[1)] Dispoziţia cuprinsă în art. 146 lit. l) din Constituţie a fost introdusă la revizuirea acesteia.